

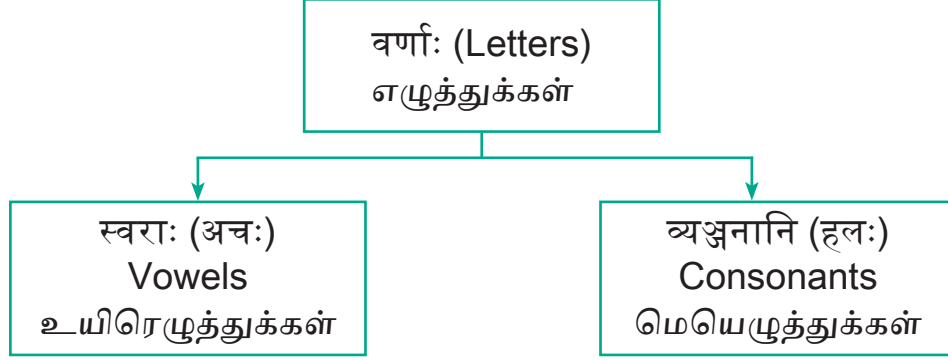

भाषासेतुः

संस्कृतपरिचयकरणम्

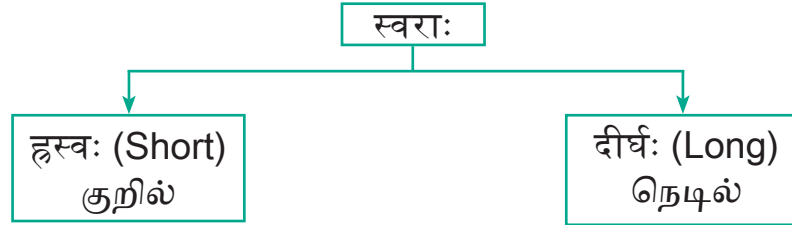
अक्षरपरिचयः

(i) स्वराः (Vowels)

स्वराः - यस्य वर्णस्य उच्चारणे अपरस्य वर्णस्य सहायता नापेक्षिता, तस्य स्वरः इति नाम।
यथा -

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ
लृ ए ऐ ओ औ अं अः

ह्रस्वस्वराः (Short Vowels)

अ इ उ ऋ लृ

दीर्घस्वराः (Long Vowels)

आ ई ऊ ॠ ए ऐ ओ औ

(ii) हलः (व्यञ्जनानि) Consonants

व्यञ्जनानि - यस्य वर्णस्य उच्चारणे स्वरवर्णस्य सहायता अपेक्षिता तस्य हलः इति नाम।

कवर्गः	-	क	ख	ग	घ	ङ
चवर्गः	-	च	छ	ज	झ	ञ
टवर्गः	-	ट	ठ	ड	ढ	ण
तवर्गः	-	त	थ	द	ध	न
पवर्गः	-	प	फ	ब	भ	म
अन्तस्थाः	-	य	र	ल	व	
ऊष्माणः	-	श	ष	स	ह	

(iii) स्वरयुक्तव्यञ्जनाक्षराणि (Compound letters)

क् + अ = क	क् + आ = का	क् + इ = कि
क् + ई = की	क् + उ = कु	क् + ऊ = कू
क् + ऋ = कृ	क् + ॠ = कृ	क् + लृ = क्लृ
क् + ए = के	क् + ऐ = कै	क् + ओ = को
क् + औ = कौ	क् + अं = कं	क् + अः = कः

क	का	कि	की	कु	कू	कृ	कृ	कृ	के	कै	को	कौ	कं	कः
ख	खा	खि	खी	खु	खू	खृ	खृ	खृ	खे	खै	खो	खौ	खं	खः
ग	गा	गि	गी	गु	गू	गृ	गृ	गृ	गे	गै	गो	गौ	गं	गः
घ	घा	घि	घी	घु	घू	घृ	घृ	घृ	घे	घै	घो	घौ	घं	घः
ङ	ङा	ङि	ङी	ङु	ङू	ङृ	ङृ	ङृ	ङे	ङै	ङो	ङौ	ङं	ङः
च	चा	चि	ची	चु	चू	चृ	चृ	चृ	चे	चै	चो	चौ	चं	चः
छ	छा	छि	छी	छु	छू	छृ	छृ	छृ	छे	छै	छो	छौ	छं	छः
ज	जा	जि	जी	जु	जू	जृ	जृ	जृ	जे	जै	जो	जौ	जं	जः

झ	झा	झि	झी	झु	झू	झृ	झृ	झू	झे	झै	झो	झौ	झं	झः
ञ	जा	जि	जी	जु	जू	जृ	जृ	जू	जे	जै	जो	जौ	जं	जः
ट	टा	टि	टी	टु	टू	टृ	टृ	टू	टे	टै	टो	टौ	टं	टः
ठ	ठा	ठि	ठी	ठु	ठू	ठृ	ठृ	ठू	ठे	ठै	ठो	ठौ	ठं	ठः
ड	डा	डि	डी	डु	डू	डृ	डृ	डू	डे	डै	डो	डौ	डं	डः
ढ	ढा	ढि	ढी	ढु	ढू	ढृ	ढृ	ढू	ढे	ढै	ढो	ढौ	ढं	ढः
ण	णा	णि	णी	णु	णू	णृ	णृ	णू	णे	णै	णो	णौ	णं	णः
त	ता	ति	ती	तु	तू	तृ	तृ	तू	ते	तै	तो	तौ	तं	तः
थ	था	थि	थी	थु	थू	थृ	थृ	थू	थे	थै	थो	थौ	थं	थः
द	दा	दि	दी	दु	दू	दृ	दृ	दू	दे	दै	दो	दौ	दं	दः
ध	धा	धि	धी	धु	धू	धृ	धृ	धू	धे	धै	धो	धौ	धं	धः
न	ना	नि	नी	नु	नू	नृ	नृ	नू	ने	नै	नो	नौ	नं	नः
प	पा	पि	पी	पु	पू	पृ	पृ	पू	पे	पै	पो	पौ	पं	पः
फ	फा	फि	फी	फु	फू	फृ	फृ	फू	फे	फै	फो	फौ	फं	फः
ब	बा	बि	बी	बु	बू	बृ	बृ	बू	बे	बै	बो	बौ	बं	बः
भ	भा	भि	भी	भु	भू	भृ	भृ	भू	भे	भै	भो	भौ	भं	भः
म	मा	मि	मी	मु	मू	मृ	मृ	मू	मे	मै	मो	मौ	मं	मः
य	या	यि	यी	यु	यू	यृ	-	यू	ये	यै	यो	यौ	यं	यः
र	रा	रि	री	रु	रू	-	-	-	रे	रै	रो	रौ	रं	रः
ल	ला	लि	ली	लु	लू	लृ	-	लू	ले	लै	लो	लौ	लं	लः
व	वा	वि	वी	वु	वू	वृ	वृ	वू	वे	वै	वो	वौ	वं	वः
श	शा	शि	शी	शु	शू	शृ	शृ	शू	शे	शै	शो	शौ	शं	शः
ष	षा	षि	षी	षु	षू	षृ	षृ	षू	षे	षै	षो	षौ	षं	षः
स	सा	सि	सी	सु	सू	सृ	सृ	सू	से	सै	सो	सौ	सं	सः
ह	हा	हि	ही	हु	हू	हृ	हृ	हू	हे	है	हो	हौ	हं	हः

(iv) संयुक्ताक्षराणि
Conjunct Consonants

क्

क् + क = क्क

क् + त = क्त

क् + य = क्य

क् + र = क्र

क् + ष = क्ष

क् + व = क्व

ख्

ख् + य = ख्य

ग्

ग् + म = ग्म

ग् + न = ग्न

ग् + र = ग्र

घ्

घ् + म = घ्म

घ् + न = घ्न

घ् + य = घ्य

घ् + र = ग्र

च्

च् + च = च्च

च् + छ = च्छ

च् + न = च्न

च् + म = च्म

च् + र = च्र

ज्

ज् + ज = ज्ञ

ज् + न = ज्न

ज् + म = ज्म

ज् + य = ज्य

ज् + र = ज्र

ज् + ञ = ज्ञ

ट्

ट् + ट = ट्ट

ट् + य = ट्य

ट् + र = ट्र

ठ्

ठ् + य = ठ्य

ड्

ड् + ड = ड्ड

ड् + य = ड्य

ड् + र = ड्र

ण्

ण् + क = ण्क

ण् + ड = ण्ड

ण् + ण = ण्ण

त्

त् + क = त्क

त् + त = त्त

त् + म = त्म

त् + न = त्न

त् + र = त्र

त् + य = त्य

त् + व = त्व

थ्

थ् + य = थ्य

थ् + व = थ्व

थ् + र = थ्र

द्

द् + ग = द्ग

द् + द = द्द

द् + व = द्व

द् + ध = द्ध

द् + र = द्र

द् + म = द्म

द् + य = द्य

ध्

ध् + न = ध्न

ध् + म = ध्म

ध् + य = ध्य

ध् + र = ध्र

ध् + व = ध्व

न्

न् + क = न्क

न् + त = न्त

न् + द = न्द

न् + न = न्न

न् + म = न्म

न् + व = न्व

प्

प् + त = प्त

प्+ न= प्र

म्+ ल= म्ल

श्

ह्+ न = ह्न

प्+ म= प्म

म्+ र= म्र

श्+ च= श्च

ह्+ म= ह्म

प्+ य= प्य

य्

श्+ छ= श्छ

ह्+ य = ह्य

प्+ र= प्र

य्+ य= य्य

श्+ न= श्न

ह्+ र= ह्र

फ्

य्+ व= य्व

श्+ व= श्व

फ्+ ल= फ्ल

र्

श्+ र= श्र

ब्

र्+ क= कर्क

ष्

ब्+ ज= ब्ज

र्+ त= र्त

ष्+ क= ष्क

ब्+ द= ब्द

र्+ न= र्न

ष्+ ट= ष्ट

ब्+ ध= ब्ध

र्+ म= र्म

ष्+ ण= ष्ण

ब्+ व= ब्व

र्+ य= र्य

ष्+ म= ष्म

ब्+ र= ब्र

ल्

ष्+ र= ष्र

भ्

ल्+ क= ल्क

स्

भ्+ न= भ्न

ल्+ त= ल्त

स्+ क= स्क

भ्+ य= भ्य

ल्+ न= ल्न

स्+ त= स्त

भ्+ व= भ्व

ल्+ प= ल्प

स्+ थ = स्थ

भ्+ र= भ्र

ल्+ ल= ल्ल

स्+ म= स्म

म्

व्

स्+ र= स्त्र

म्+ न= म्न

व्+ न= व्र

ह्

म्+ म= म्म

व्+ य= व्य

ह्+ व= ह्व

म्+ य= म्य

व्+ र= व्र

ह्+ ण= ह्ल

लिङ्गज्ञानम्

(i) पुल्लिङ्गपदानि

1. बालकः	2. अजः	3. गजः	4. अश्वः	5. रथः
6. हस्तः	7. नरः	8. वानरः	9. छात्रः	10. अध्यापकः
11. वृक्षः	12. बकः	13. कन्दुकः	14. सूर्यः	15. मकरः
16. शशकः	17. हंसः	18. काकः	19. मेघः	20. मीनः
21. मयूरः	22. मृगः	23. सिंहः	24. पर्वतः	25. चन्द्रः
26. कृषकः	27. पिकः	28. सर्पः	29. शुकः	30. गर्दभः

(ii) स्त्रीलिङ्गपदानि

1. बालिका	2. लता	3. पेटिका	4. शिबिका	5. माला
6. छात्रा	7. अध्यापिका	8. सेविका	9. महिला	10. मक्षिका
11. कलिका	12. वाटिका	13. शाखा	14. घटिका	15. नौका
16. वर्तिका	17. पताका	18. चटका	19. शाटिका	20. सरिता
21. पाठशाला	22. पत्रिका	23. वेला	24. वेदिका	25. कन्या
26. प्रतिमा	27. कुल्या	28. मासिका	29. जिह्वा	30. पादुका

(iii) नपुंसकलिङ्गपदानि

1. फलम्	2. पत्रम्	3. गृहम्	4. पुष्पम्	5. कमलम्
6. शाकम्	7. नेत्रम्	8. मुखम्	9. धनम्	10. जलम्
11. चित्रम्	12. वनम्	13. विमानम्	14. दुग्धम्	15. भवनम्
16. उद्यानम्	17. नक्षत्रम्	18. नगरम्	19. पुस्तकम्	20. छत्रम्
21. बीजम्	22. यन्त्रम्	23. ओदनम्	24. वस्त्रम्	25. मोदकम्
26. सोपानम्	27. पात्रम्	28. ज्ञानम्	29. शरीरम्	30. उपनेत्रम्

वचनविभागः

(i) पुल्लिङ्गवचनानि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
1.	बालकः	बालकौ	बालकाः
2.	अजः	अजौ	अजाः
3.	गजः	गजौ	गजाः
4.	रथः	रथौ	रथाः
5.	वृक्षः	वृक्षौ	वृक्षाः
6.	वानरः	वानरौ	वानराः
7.	अश्वः	अश्वौ	अश्वाः
8.	मयूरः	मयूरौ	मयूराः
9.	शुकः	शुकौ	शुकाः
10.	सिंहः	सिंहौ	सिंहाः

(ii) स्त्रीलिङ्गवचनानि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
1.	बालिका	बालिके	बालिकाः
2.	लता	लते	लताः
3.	माला	माले	मालाः
4.	पेटिका	पेटिके	पेटिकाः
5.	महिला	महिले	महिलाः
6.	पताका	पताके	पताकाः
7.	शाखा	शाखे	शाखाः
8.	पाठशाला	पाठशाले	पाठशालाः
9.	नौका	नौके	नौकाः
10.	मक्षिका	मक्षिके	मक्षिकाः

(iii) नपुंसकलिङ्गवचनानि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
1.	फलम्	फले	फलानि
2.	पत्रम्	पत्रे	पत्राणि
3.	कमलम्	कमले	कमलानि
4.	नेत्रम्	नेत्रे	नेत्राणि
5.	धनम्	धने	धनानि
6.	वनम्	वने	वनानि
7.	विमानम्	विमाने	विमानानि
8.	गृहम्	गृहे	गृहाणि
9.	मोदकम्	मोदके	मोदकानि
10.	पुस्तकम्	पुस्तके	पुस्तकानि

संस्कृतमनोहरी - Class XI List of Authors and Reviewers

Chair Person

Dr. **R. Thiagarajan**, M.A., Ph.D.,
Former Prof. of P.G. & Research Dept. of Sanskrit,
Presidency College, Chennai.

Reviewer

Dr. **V. Mohan**, M.A., Ph.D.,
Asst. Director, CPR Institute of Indological
Research Centre, Alwarpet, Chennai.

Authors

K. Maheswari, Siromani, Sikshasastri,
PG Asst. in Sanskrit,
Sri Ahobila Math OHSS, Chennai.

R. Sridhar, Siromani, M.A., B. Ed.,
The Principal (Aca.), Bharati Vidya Bhavan MHSS, Erode.

K.S. Kannan, M.A., M.Phil., B.Ed.,
PG Asst. in Sanskrit,
The Gopalapuram Boys Hr.Sec.School, Chennai.

Dr. **K. Mallikeshwaran**, M.A., B.Ed., Ph.D.,
PG Asst. in Sanskrit, DAV MHSS, Mugappair, Chennai.

K. Narayanan, M.A., B.Ed.,
PG Asst. in Sanskrit, GK Shetty MHSS,
Adambakkam, Chennai.

T. Lalitha Subbulakshmi, M.A., B.Ed.,
PG Asst. in Sanskrit, Anna Adarsh MHSS,
Anna Nagar, Chennai.

Dr. **V.V. Rajeswari**, M.A., M.Ed., Ph.D.,
PG Asst. in Sanskrit, Sri Ahobila Math OHSS, Chennai.

S. Muthukumaraswamy, Siromani, M.A., M.Phil., B.Ed.,
Sanskrit Pandit, Sri Ahobila Math OHSS, Chennai.

B.S. Srikanth, Siromani, M.A., B.Ed.,
PG Asst. in Sanskrit, Sri Sivaswamy Kalalaya HSS,
Mandaveli, Chennai.

V. Sriram, Siromani, M.A., M.Phil., B.Ed.,
Sanskrit Pandit, Sri Ahobila Math OHSS, Chennai.

Text Book Writing

Indological Research Institute, CPR Foundation,
Alwarpet, Chennai.

Co-ordinator

K.Chandrasekaran
Lecturer, DIET, Chennai.

Art and Design Team

Chief Co-ordinator and Creative Head
Srinivasan Natarajan

Layout
Thy designer

QC
Gopu Rasuvel
Ragupathy

Wrapper Design
Kathir Arumugam

Co-ordination
Ramesh Munisamy

Typist
Shanthi

This book has been printed on 80 G.S.M.
Elegant Maplitho paper.

Printed by offset at:

